

Szemes Béla

Mai magyar szerző klasszikus komédiája az Egervári Várszínházban

(Thuróczy Katalin Carletto című ősbemutatójáról)

Az Egervári Esték nyári színházi bemutatói közül érdemes kiemelnünk Thuróczy Katalin Carletto című darabját. Nem csupán azért, mert a reneszánsz kastély alkalmi színpadán mai magyar szerző „klasszikus velencei komédiájának” ősbemutatóját láthattuk, hanem, mert a dráma alakjait megjelenítő színészek a vígjáték műfajában ritkán tapasztalható művészi teljesítménnyel ajándékoztak meg bennünket.

Thuróczy Katalin darabja évfordulóra írt alkotás, hiszen művével az olasz klasszicista színjátszás és drámairodalom neves reprezentánsa, Carlo Goldoni (2007-ben születésének 300. évfordulójára emlékezünk) művészetére irányítja a közfigyelmet. (Ebből az aspektusból nem véletlen, hogy az évforduló előestéjén az Erdei Színházban Goldoni kortársa és irodalmi vetélytársa, Carlo Gozzi művét is bemutatták.)

A Carlettóban feldolgozott téma, a különböző „állandó típusokat” megjelenítő alakok, az élethelyzetek nem originálisan Thuróczy Katalin „találmányai”, hiszen a műben olyan irodalmi toposzokra, a komédia eleve használatos „kellékeire” ismerünk (a talpraesett özvegy fogadósne, a szemrevaló szolgálólány, az álruhába bújt szerelmes ifjú, a rászédett gazdag udvarló, az agyafúrt szolga, stb.), amelyek a műfajba tartozó alkotások szinte obligát dramaturgiai elemeinek számítanak. Thuróczy nyilvánvalóan tiszteletből is igazodni próbált Goldoni vígjátékainak tartalmi és formai tradíciójához, ezért darabjában voltaképpen az olasz szerző drámai ars poeticáját érvényesíti: „A színház ne legyen más, mint a világban történő dolgok tükré. A vígjáték akkor az, aminek lennie kell, ha úgy tűnik, hogy szomszédok társaságában vagyunk, vagy családi körben, s ha semmi más nem történik benne, mint amit a világban naponta látunk”.

„Niccolo (Haás Vander Péter), a gazdag velencei polgár talán a darab egyetlen negatív figurája.”

A szerző plasztikusan kidolgozott karaktereket teremtve, kompozíciójában következetesen megszerkesztett, dramaturgiailag jól felépített drámát alkotott, amellyel szemben csupán néhány kisebb észrevételt tehetünk. Mivel azonban művében a Goldoni felfogása szerinti komédiát tekintet etalonnak, a triviális helyzetek, frivol megnyilvánulások, „obszcén utalások”, stb. disszonanciát indukáló alkalmazásával az olasz drámaíró által meghaladott *commedia dell'arte* hatását erősíti. Ugyancsak kifogásunk lehet a cselekmény helyenkénti túlbonyolításával kapcsolatban, ugyanis a Carletto bizonyos ismétlődő helyzetei, a szereplők visszatérő aktusai sem a történet „magvasságát”, sem az alakok karakterének újabb elemekkel való kiégyesítését nem biztosítják.

A darab története a polgárosodott Velencében játszódik. A cselekmény egyetlen helyszíne a több férjet túlélő, most is szemrevaló özvegy, Zanetta fogadója. Férfi híján az asszony maga vezeti vállalkozását, amelyben – a fogadósne állandó perkedése közepette – fogadott lánya, a szolgáló munkáját végző, Angelica segít neki. Az egyébként eseménytelen mindennapok látszólagos nyugalmát az érkező Forlipoppoli „márki” és „szolgája”, Toffolo zavarja meg. A színre lépő Goldoni felismeri a neves úrban barátját, a híres színész Truffaldinot. Aki az

ugyancsak mesterségbeli „szolgájával” azért szállt meg a fogadóban, mert inkognitóban maradva meg akart győződni Angelica iránta érzett szerelméről. A férfi után vágyakozó fogadósné azonban elhatározza, hogy bármilyen áron feleségül veteti magát a „márkival”. Csakhogy a különféle váratlan események következtében tovább fokozódnak a bonyodalmak, amelyek során nemcsak Zanetta és Toffolo mindent elsöprő egymás iránti testi vonzódásának lehetünk tanúi, hanem az asszony kegyei-re vágyó Niccolo rászédésének is. A darab természetesen az olvasók/nézők elvárásainak megfelelően zárul: Truffaldino előbb felfedi valódi kilétét Angelica előtt, majd „szolgája” segítségével megszökteti szerelmét. A fogadósné számára kárpothlásnak jobb híján a gazdag velencei polgárral, Niccoloval megkötendő frigy marad, Goldoni pedig újabb darab megírására inspiráló élmányanyaggal gazdagodott...

Thuróczy Katalin vígjátékának központi témája a szerelem, amelynek különböző megnyilvánulási formái variálódnak a történetben. Tanúi lehetünk Truffaldino, a színész és Angelica tiszta érzelmeken alapuló kapcsolatának, Toffolo és Zanetta viharos, testi örömeiben realizálódó viszonyának, Niccolo esetlen udvarlásának, Goldoni ábrándos vágyakozásának. (Szembetűnő, hogy a pénzmotívum marginálisabb szerepet kap, csupán az életörömeik megszerzéséhez szükséges eszközként jelenik meg.) A Carletto színreviteléhez szükséges dramaturgiai munkát Duró Győző végezte, aki dicséretes szakmai érzékenységgel járult hozzá Thuróczy szövegének színpadra alkalmazásához. Jelentős szerepe volt az egyes szituációk vígjátékot erősítő következetes kidolgozásában, amelyek eredményeképpen a textuális egységek és a nonverbális jelzések együttesen, egymást erősítve váltottak ki komikus hatást.

Az egervári előadást Merő Béla rendezte, aki ismételtlen igazolta, hogy a komédia műfajának értő és avatott színpadra állítója. Konceptcionális rendezése, ötletes megoldásai nemcsak azt bizonyították, hogy e nem könnyű (a szakmában időnként mégis másodlagosnak tekintett) drámai műfajban is lehet igényes, színvonalas produkciót létrehozni, hanem termékenyítőleg hatottak a színészek játéka színvonalára is. Az előadás Goldoni színpadának fő stílusjegyeit használta, de az arányosság betartásával a színészi rögtönzések ugyancsak szerepet kaptak. Miként a történet konkrét helyszíne (a kitűnően stilizált Velence és a fogadó színpadi képe Mira János díszlettervezőt dicséri), a markánsan egyénített jellemű alakok is valóságűek voltak.

Carlo Goldoni kétféle alakváltozatban jelenik meg a darabban: cselekvő, mindennapi emberként az író figuráját játssza el, illetve szemlélődő alapállásból a valóság élettényeit figyeli meg és rögzíti. Szabó Zoltán alakítása adekvátan adta vissza ezt a bipoláris magatartásformát. A fogadósné alakját megformáló Kolti Helga lendületes játékka kapcsán az olaszos mentalitás hiteles megjelenítésé-

vel találtuk szembe magunkat, s el tudta hitetni velünk, hogy az előadás időtartamára magunk is Zanetta vendégei vagyunk. Varga Gábor többfajta szerepben kitűnően oldotta meg feladatát: Truffaldino színészként, a márkí, az ál-fogadósné és az orvos jelmezébe bújva is emlékezetes alakítást nyújtott. Újlaki Dénes (Toffolo, a színész) szerep-megformálása a színészmesterség iskolapéldáját mutatta. Testbeszéde, beszédaktusai és a hozzájuk kapcsolódó szövegfonetikai eszközökkel való játéka helyzetkomikumok sorozatát teremtette meg – teljesítménye az egész előadás sikerének garanciáját jelentette. Niccolo, a gazdag velencei polgár talán a darab egyetlen negatív figurája. Ennek ellenére Haás Vander Péter magáéának érezte a szerepet, ötletes megoldásaival, rögtönzéseivel Újlaki méltó társává nőtte ki magát. Sallai Nóra alapvetően megérezte az Angelica alakjának megjelenítésében rejlő lehetőségeket, mégis elsősorban fiatalos lendületével, vonzó nőiességével vált az előadás üde színfoltjává.

Remélhetőleg nem alkotunk elhamarkodott értékkéítéletet, ha a Carletto című darab ősbemutatóját a zalai nyári színházi évad legjobb produkciójának minősítjük. A sikert a Thuróczy Katalin, Duró Győző, Merő Béla alkotói hármas példaértékű együttműködése mellett a találó szereposztás és a kiváló színészi alakítások együttesen szavatolták.

Goldoni (Szabó Zoltán) és Zanetta (Kolti Helga) kettőse